

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Бачинська Т.Ю.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА

Будь-яка діяльність людини передбачає взаємодію з іншими, тобто відбувається через прямі або опосередковані стосунки з іншими людьми, а отже містить комунікативний аспект. Дії, свідомо орієнтовані на смислове їх сприйняття іншими людьми, іноді трактують комунікативними діями [1].

Так, можемо констатувати, що комунікативна діяльність – специфічно культурна форма спілкування, живий обмін інформацією між людьми за допомогою знаків і символів, за якого інформація передається цілеспрямовано, приймається вибірково, а взаємодія здійснюється відповідно до певних правил і норм та рівня соціального інтелекту учасників комунікацій.

У світовому просторі педагогічна професія належить до найбільш відповідальних [2]. Серед інших професійних умінь особливу значущість становлять комунікативні вміння, володіння якими визначають рівень сформованості у педагогів комунікативної культури, оскільки основним інструментом роботи педагога-професіонала виступає спілкування. Професіоналом ми вважаємо людину, яка «досягла високого вміння, мистецтва, майстерності в будь-якій галузі» [3]. Здійснити професійну підготовку фахівців-професіоналів, які б володіли творчим професійним мисленням і здатні забезпечувати високу якість освіти і культури, досить складно. На перешкоді стають об'єктивні і суб'єктивні фактори, «Держава, яка зацікавлена у суспільному прогресі постійно ставила і продовжує ставити доволі високі вимоги як загалом до загальноосвітньої школи, так і до представників педагогічних професій, вважаючи їх еталоном знань, моральних чеснот, зразком громадянської зрілості та поведінки». Все це накладає відбиток на стандартах і змісті педагогічної підготовки. Вони є широкомасштабними, методологічно і теоретично перевантаженими. Суттєвим показником професіоналізму сучасного педагога є рівень його комунікативної культури. Культура, як зміст і певна характеристика життєдіяльності людини та суспільства, багатогранна. Тому при розгляді її сутності, структури, специфіки можливі різні підходи.

Основними визначеннями поняття культури можна назвати ті, що можуть слугувати теоретичною основою розв'язання завдань з формування комунікативної культури студента – майбутнього педагога, а саме:

- визначення комунікативної культури як важливої функції загальної культури, яка включає форми і способи спілкування, передачу інформації на

основі традицій, досвіду, норм поведінки, що накопичений людьми, поколіннями, етносами, епохами та ін. Прихильниками цього підходу є В. Андрущенко, В. Омельченко, О. Салтовський та інші вчені;

- уявлення про комунікаційну культуру як специфічну діяльність людини через свідоме осмислення своїх дій та вчинків розглядають Ю. А. Жданов, М. С. Каган, Дж. Лалл, Д. Томпсон, Д. Чейні та інші автори;

- аксіологічне трактування культури, як системи матеріальних і духовних цінностей, створених людиною в процесі суспільно-історичної практики відображено у працях В. Андрущенка, М. Михальченка, В. Молодиченка, В. Огнев'юка, Т. Троїцької та інших філософів.

Аналіз наведених підходів дає підставу стверджувати, що комунікативна культура особистості відноситься до основних видів культури і надає можливість людині пізнавати себе та інших через головне джерело культури і спілкування

Метою статті є виокремлення та аналіз наукових розвідок сучасних дослідників, присвячених проблемі формування комунікативної культури викладачів ЗВО для з'ясування методичних засад формування такої культури у здобувачів другого

(магістерського) рівня освіти, спеціальності 011 Освітні педагогічні науки (Педагогіка вищої школи).

Сучасні тенденції освіти в суспільно-політичних і економічних умовах нашої країни спрямовані на посилення комунікабельних здібностей людини, формування потреби постійного підвищення професійної кваліфікації й професійної мобільності, а також виховання людини культури, що сповідує загальнолюдські цінності.

Розбудова і вдосконалення демократичної держави, громадянського суспільства вимагають утвердження у молодих людей культури, в основі якої формується система ціннісних орієнтацій, поглядів, переконань, усвідомлюється місце в суспільстві, визначаються обов'язки і відповідальність перед суспільством. У документах підкреслюється необхідність створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості, виховання у неї комунікативної культури як необхідної умови інтеграції молодої людини у соціальні, природні та виробничі процеси [4].

Комунікативна культура передбачає оволодіння особистістю знаннями, уміннями, навичками в організації взаємодії суб'єктів комунікації, що дозволяє встановлювати психологічні контакти з іншими людьми, домагатися точного сприйняття й розуміння у процесі спілкування. В основі комунікативної культури лежать загальноприйняті моральні вимоги до спілкування, нерозривно пов'язані з визнанням неповторності, цінності кожної особистості: ввічливість, коректність, тактовність, скромність, точність, люб'язність. Зазначені правила комунікації є важливим складником базової культури фахівця, а основними показниками її сформованості вважають комунікабельність, компетентність, дотримання норм етикету, володіння мовою як компонентом соціальної регуляції й адаптації, що

служить ефективній взаємодії індивідів у сучасному «медіатизованому суспільстві» [5].

Загалом, концепція комунікативної культури виникла як логічний розвиток попередніх теоретичних форм рефлексії людського спілкування, проблеми, яка є постійним супутником соціальної філософської теорії протягом усієї історії її існування. Відтак, актуальним постає формування комунікативної культури у студентів.

Основне завдання комунікативної культури педагога можна визначити як формування таких правил спілкування, що сприяють взаєморозумінню людей у процесі навчання і виховання, взаємозбагаченню духовними цінностями. Формування цінностей комунікативної культури у педагогів передбачає: оволодіння національно-історичним досвідом освітянської діяльності; аналіз впливу релігійних і культурних цінностей на професійну поведінку вчителя; з'ясування взаємовпливу комунікативної і загальнолюдської культур; вивчення проблеми соціальної відповідальності родини, школи, оточення; підтримка, дотримання та створення етичних принципів з широкого кола соціальних, побутових, організаційних ситуацій. Спілкування не лише виконує обслуговуючі функції, пов'язані із засвоєнням предметних знань, умінь та навичок, а й має особисту цінність – воно виступає в якості мети, змісту та результату освітньої діяльності, і, на думку багатьох педагогів, навчання спілкуванню має бути інтерактивним. «В інтерактивному навчанні головним фактором є взаємодія учасників освітнього процесу з предметним змістом, з іншими учасниками освітнього процесу, з їхнім особистим досвідом». Л. Гейхман до найважливіших принципів інтерактивного навчання відносить наступні: особистісно-орієнтоване спілкування; рольову організацію освітнього процесу; колективну (групову) взаємодію; сконцентрованість у організації освітнього матеріалу та освітнього процесу; поліфункціональність вправ [6].

Список використаних джерел:

1. Добрович А. Б. Воспитателю о психологии и психогигиене общения: книга для учителя и родителей / А. Б. Добрович. – М.: Просвещение, 1987. – 207 с.
2. Професійна підготовка сучасного учителя: проблеми і орієнтири [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eenu.edu.ua/uk/articles/profesiyna-pidgotovka-suchasnogo-uchitelya-problemi-i-orientiri>.
3. Коломинский Я. Л. Психология общения / Я. Л. Коломинский. – М.: Знание, 1974. – 96 с.
4. Бех І. Д. Деякі аспекти нової виховної парадигми (в контексті творчості А. С. Макаренка) / І. Д. Бех, О. В. Вознюк, М. В. Левківський // Педагогіка і психологія. – 2001. – № 1 (30). – С. 5-17.
5. Соколова О. П. Коммуникативная культура индивида: Социально-философский анализ: дисс. ... кандидата философ. наук: 09.00.11 / Соколова Ольга Петровна. – Ижевск, 2005. – 137 с.
6. Гейхман Л. К. Интерактивное обучение общению как модель межкультурной коммуникации / Л. К. Гейхман // Вестник Московского университета, сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2003. – № 3. – С. 138-147.